

tigit Augustinus, 22 de Civ., cap. 15, ubi consequenter asserit (quod nostram conclusionem confirmat) unumquemque beatum habiturum eam quantitatis mensuram, quam in juventute habuit, vel habiturus esset si viveret. Ex quo similia sumpsit Anselm., in Elucidario, et super Paulum, ad Ephes. 4. Et eodem modo exponit illum locum D. Thom. hic, quamvis priorem litteralem intelligentiam non excludat. De ætate etiam ac profectu corporali exposuit Gaudentius, in responsione ad Paulum Diaconum, circa illa verba Christi: *Quia Pater major me est.* Et eam sententiam tradunt Theologi, in 4, dist. 44.

5. *Dubium.* — *Responsio.* — *Magnitudo corporis Christi gloriosi eadem quæ in corpore mortali.* — Ex his expeditur facile aliud dubium quod hic oriri potest, an Christi corpus post resurrectionem fuerit ejusdem magnitudinis cum corpore mortali, vel majoris. Quod enim non fuerit minoris, necessario sequitur ex dictis, addendo corpus Christi in hac vita non habuisse præternaturalem statum, vel augmentum ultra naturalem virtutem. Quod per se constat, præsertim cum nunquam ulla ægritudine laboraverit. An vero moles corporis resurgentis fuerit major, videri potest dubium, quia non constat Christum in vita mortali consecutum esse maximam corporis quantitatem, quam naturaliter acquirere posset. Nam, licet tempus ætatis ejus fuerit ad hoc sufficiens (omnes enim, tam Theologi quam philosophi terminum augmenti ad summum extendunt usque ad trigesimum annum), tamen non semper in eo tempore acquirit aliquis summam quantitatem naturaliter possibilem. Possunt enim vel impedimenta occurrere, vel non applicari tanta materia, quanta ad plenum augmentum esset necessaria. Et hæc ultima causa potuit in Christo locum habere, quia jejuniis corpus macerabat. Nihilominus Aug., Anselm., D. Thomas et alii existimant, corpus Christi in hac vita pervenisse ad perfectum suæ quantitatis augmentum, et ideo in resurrectione non majoris, sed ejusdem magnitudinis fuisse. Et est hoc verisimilius, quia Christi corpus fuit optime temperatum, et semper perfecte sanum, et in ratione vivendi Christus fuit moderatissimus. Unde, licet abstinere a cibis qui delicias afferrent, tamen credendum est illis usum qui et valetudini et augmento corporis deservirent. Quod si ob cibi parcitatem motus augmenti remissior fuit, tamen tempus vitæ ac ætatis fuit sufficiens, ut in eo posset ea tarditas com-

pensari. Nam virtus et facultas augmentativa semper duravit in sua virtute et efficacia. Et ideo diuturniori tempore potuit perficere motum suum, si fortasse ob defectum materiæ in breviori non potuit. Et hoc maxime videtur intelligendum quoad corporis staturam, et ossium ac similibus partium magnitudinem, quæ sicut difficilius acquiruntur, ita stabilius perseverat, et ex ea potissimum pendet totius corporis magnitudo. Alia enim quantitas, quæ corporis crassitie consistit, et facile acquiruntur et deperditur, deficere potuit aliqua ex parte in mortali corpore Christi; in corpore autem glorioso est in perfecta mensura, prout ad optimam corporis dispositionem maximamque pulchritudinem conferre potest.

6. *Pulchritudo corporis Christi quanta.* — Unde ex his etiam constat Christi corpus in resurrectione fuisse ejusdem figuræ ac formæ cujus antea fuit. Nam hæc consurgit ex magnitudine et figura singulorum membrorum, eorumque compositione; sed magnitudo fuit eadem (ut ostensum est); figura autem singulorum membrorum, eorumque compositio optima fuit in corpore Christi ab initio conceptionis suæ, ut late diximus in priori tomo, disput. 32, sect. 2. Et ex dictis eo loco constat, corpus Christi gloriosum esse pulcherrimum. Nam, si hanc perfectionem habuit in corpore mortali (ut ibi ostendimus), multo magis in glorioso. In quo, sicut eandem formam habuit, ita et eundem nativum colorem, qui ex eodem corporis temperamento nascitur. Quæ omnia in statu gloriæ sunt in summa perfectione naturali quam habere possunt, et ex eis perfecta naturalis pulchritudo consurgit.

7. *Dubium.* — *Moles corporis Christi gloriosi non omnium maxima.* — *Responsio.* — Una vero superest dubitatio. Nam sequitur ex dictis, corpus Christi futurum esse maximum omnium, vel positive, vel saltem negative, ut, scilicet, nullum sit majus illo. Consequens est falsum, teste Augustino, loco supra citato: *Alias (inquit) peribit de multorum corporibus plurimum; cum ipse nec capillum periturum esse promiserit.* Ac si diceret, plures Sanctos habuisse in hac vita corpora grandioris quantitatis quam Christum; ergo etiam in patria excedent in quantitate corporum, quia non sunt illa privandi. Prima vero sequela probatur. Quia anima Christi etiam in naturalibus est omnium perfectissima; ergo de se potens est ad informandum corpus majoris, aut saltem tantæ magnitu-

dinis quam quævis alia anima. Atque eadem ratione habet tantam virtutem naturalem augendi corpus, quantam habet quælibet alia anima; ergo si habet maximum corpus sibi proportionatum, et suæ virtuti adæquatam, habebit etiam maximum corpus in tota specie humana. Respondetur idem argumentum fieri posse de corpore Christi mortali, quod, scilicet, in hac vita debuerit pervenire ad majus augmentum, quam omnia alia humana corpora, cum tamen certo constet non ita fuisse. Quapropter necessario videtur dicendum, ex majori animæ perfectione simpliciter non sequi quod natura sua requirat majus corpus, sicut neque etiam sequitur quod requirat corpus robustius ac fortius. Non enim semper vires spirituales corporalibus commensurantur; perfectio autem animæ in ordine ad spirituales actus consideranda est, et ideo tale corpus requirit, atque ita temperatum, ut melius deservire possit ad spirituales functiones. Hinc fit ut, licet anima sit perfectior, corpus tamen habeat ita dispositum, ut non possit ad tantam magnitudinem crescere, quantum alia humana corpora. Et ideo ad argumentum negatur sequela, quæ in rigore non est bona, propter causam assignatam, quamvis de corporibus aliorum beatorum controversia sit, an sint futura æqualia, vel inæqualia corpori Christi, quam quæstionem infra, quæst. 56, attingemus.

SECTIO V.

Utrum in corpore Christi resurgentis fuerint omnes facultates animæ vegetantis.

1. Ratio dubii esse potest, quia actus humanæ animæ non erant futuri in Christo per resurrectionem. Nam in illud corpus etiam convenit, quod Paulus dicit, 1 Cor. 15: *Seminatur corpus animale, surget autem spirituale, et quod Christus dixit, Matth. 22: Neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei in cælo.* Et patet, quia actus hujus animæ non fiunt sine materiali alteratione, et aliqui corruptione, vel aggeneratione partiali; ergo, si actus non sunt futuri in eo corpore, non est cur in eo fuerint relictæ facultates. Nec defuerunt Catholici qui, hoc argumento adducti, negaverunt has facultates manere in corporibus resurgentium; quod de corpore Christi idem consequenter dicere necesse est. Eorum tamen sententiam falsam censeo et improbabilem.

2. *Organa ad actiones vitæ vegetantis ordi-*

nata in Christo resurgente omnia. — Primo igitur certum de fide est, fuisse in Christo omnes partes organicas corporis ad actiones vitæ vegetantis a natura destinatas. Hoc constat ex dictis supra de integritate corporis Christi resurgentis. Nam omnes eæ partes organice substantiales sunt, et de integritate corporis humani. Et confirmatur. Nam ostendimus in superioribus, ad perfectionem resurrectionis pertinere ut singuli homines in proprio sexu resurgant; resurrexit ergo Christus in sexu virili; fuerunt igitur in ejus corpore etiam partes illæ quæ in corpore humano ignobiliores censentur; ergo multo magis reliquæ omnes. Quia, licet videantur hæc membra ad inferiores quasdam actiones instituta, tamen per se pertinent ad perfectionem, ac debitam humani corporis compositionem.

3. Secundo, certum etiam est singulas harum partium ita fuisse dispositas ac temperatas, prout ex natura sua requirunt. Hoc etiam est certum ex supra dictis, quia diversitas organorum in humano corpore ex iis variis dispositionibus singulorum membrorum consurgit; ergo tam est certum singula membra habere suam debitam dispositionem, quam est certum corpus gloriosum esse organicum, ac variis membris naturalibus constans. Hoc autem de fide esse ostendimus in superioribus, ex ipsis Christi verbis: *Palpate, et videte quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere.* Item, ex eo quod ostendit discipulis manus, pedes, latus. Denique quia sententia Eutychetis, Origenis, et aliorum, negantium in corporibus resurgentium figuram et organizationem corporis humani, ut hæretica explosa est in quinta Synodo, ut Nicephorus refert, lib. 17 Histor., cap. 28; et a Sanctis Patribus, ut videre licet apud August., 22 de Civ., cap. 23, et 1 Retract., c. 1, 2, et 3, et in Enchirid., c. 84 et sequentibus; et Hier., in epitaphio Paulæ, seu ep. 27, et in ep. 61 ad Pammachium, de Erroribus Joan. Jeros., et ep. 65 ad Pammach., et Oceanum, de Erroribus Origen.; et Gregor., 14 Moral., c. 29, 30 et 31; et D. Thom., 4 cont. Gent., c. 84.

4. *Potentia vegetativa in corpore Christi glorioso omnes.* — Tertio, ex his concludo certum etiam esse in corpore Christi glorioso esse omnes facultates naturales animæ vegetantis. Ita sentiunt omnes Theologi, in 4, d. 44; D. Thom., q. 1, a. 2, q. 1, ad 1; Durand., Suppl. Gab., Sotus, et alii. Ratione proba-

tur primo, quia vel hæ facultates re ipsa non distinguuntur ab organis corporis, quatenus animam et debitum temperamentum includunt. Vel si quam aliam qualitatem addunt (ut verius est), illa, naturali necessitate, consequitur animam informantem organum debite dispositum. Sed respondere possent adversarii, impeditas esse huiusmodi facultates per supernaturalia dona corporis gloriosi, ut, verbi gratia, per dotem impassibilitatis seclusam esse facultatem nutriendi et generandi. Sed hoc fictitium est, et sine fundamento dictum. Primo, quia huiusmodi facultates non habent formalem impossibilitatem cum dote impassibilitatis, quia non sunt facultates passivæ, sed activæ; non repugnat autem corpus impassibile habere facultates activas. Secundo, quia potiori ratione dicendum esset dotem impassibilitatis formaliter repugnare temperamento primarum qualitatum. Quia, quod corpus sit corruptibile, magis provenit ab his qualitibus, et necessitas alimenti vel omnino, vel magna ex parte provenit ex actione huius temperamenti, ejusque diversitate in diversis membris; et tamen per dotem impassibilitatis non spoliatur corpus hoc temperamento, sed afficitur nova perfectione impediens actionem qualitatum (ut infra dicetur); ergo idem dicendum est potius de facultatibus naturalibus vegetantis animæ. Tertio, quod cesset actio harum facultatum, nullum argumentum est facultates ipsas deesse. Nam (ut recte dixit D. Thomas, loco supra citato) potentia non solum servit ad exequendam operationem, sed etiam ad complementum et perfectionem ipsius rei, et ostensionem virtutis ejus, et divinæ sapientiæ, in condendo seu reparando suo opere perfecto. Unde egregie Tertullianus, l. de Resurrectione carnis, c. 60: *Liberabuntur membra ab officiis, sed non ideo non erunt necessaria*, et cætera, quæ late et eleganter prosequitur, quibus similia habet Hieron., dicta ep. 61. Et declaratur exemplis. Primo, in ipsis partibus organicis, quæ etiam sunt instrumenta operationum. Deinde in intellectu agente (si fortasse est res distincta a possibili); manet enim in anima separata, quamvis cesset ejus actio. Ac tandem in ipso Christo, qui in vita mortali non caruit facultate generandi, quamvis actum non esset habiturus. Et idem est de facultate ridendi, si fortasse nunquam risit. Quarta et ultima ratio sit, quia privatio facultatis naturalis est perfectioni naturæ contraria, et constituit rem in statu præternaturali et monstruoso, quod

asserere de corpore Christi, absurdissimum est, et ideo contraria sententia temeraria videtur. Neque novam objectionem reperio, quæ in ejus favorem fieri possit, aut nostra explanatione indigeat.

5. Quarto addendum est, actiones harum facultatum nunquam fuisse in corpore Christi glorioso. Probat, quia huiusmodi actiones supponunt corpus indigens alimento, atque adeo passibile et alterabile. Quamvis enim actiones hujus partis directe versentur circa alimentum quod attrahitur, distribuitur, disponitur, atque convertitur, tamen non fiunt sine aliqua corporis alteratione, et mutatione propria corporis corruptibilis.

6. *Objectio.* — Una tamen superest difficultas de actione comedendi. Hæc enim propria esse videtur animæ vegetantis, cum ad ejus actionem ultimam ordinetur; et tamen hæc vere ac proprie fuit in corpore Christi glorioso, juxta illud Actor. 1: *Et convescens, præcepit eis, ab Jerosolymis ne discederent.* Et Luc. et Joann. ult., ubi refertur comedisse cum discipulis. Quod autem vere comederit, probatur, tum ex proprietate verborum quæ in historica præsertim narratione retinenda est, quantum fieri possit. Tum maxime quia Christus illud exhibuit tanquam certum signum vitæ, quam per resurrectionem recuperaverat, ut tradunt Leo Papa, serm. 4 de Resurr., c. 3; Damascen., l. 4 de Fide, cap. 4; August., l. 3 de Mirabilibus Scripturæ, c. 14, Ep. 49, et 13 de Civ., c. 22; Chrysost., hom. 86 in Joann.; Amb. et Beda, Luc. ult.; Gregor., hom. 29 in Evang.; et D. Thom., quæst. sequenti, art. 6.

7. *Christus comestum post resurrectionem cibum in substantiam sui corporis non convertit.* — In hac difficultate duo sunt extrema vitanda. Primum est, eorum qui putarunt Christum post resurrectionem ita vere comedis, ut cibum in substantiam sui corporis converteret. Ita Durand. in 3, d. 22, q. 6, a. 2, ubi comparans Angelum comedentem in corpore assumpto, cum Christo comedente in corpore glorioso, dicit in illo non fieri digestionem et conversionem cibi in corpus assumptum, utramque vero factam esse in Christo. Clarius in 4, d. 11, quæst. 4, dicens alimentum vere esse conversum in corpus Christi, et alias non posse esse veram comestionem, nec verum argumentum veritatis carnis. In eadem sententia est Waldensis, t. 2 de Sacram., cap. 71, qui differt a Durando, quia existimat hanc conversionem factam esse

per modum cujusdam transubstantiationis; Durandus vero ponit veram conversionem formalem, manente eadem materia cibi cum corpore Christi. Tamen sententia Durandi erronea mihi videtur. Nam (ut recte dixit Gregor., l. 14 Moral., cap. 31), si post resurrectionem aliquid in corpore Christi potuit immutari, non resurrexit corpus Christi impassibile et immortale. Oportuit enim per additionem materiæ augeri, et aliquid de quantitate ejus immutari, ut posset cum adveniente continuari. Unde vel resurrexit imperfectum, vel postea monstruosum effectum est. Opinio autem Waldensis imprimis est impertinens, quia ille modus miraculosæ conversionis nihili refert ad veritatem comestionis; ergo superflua et sine fundamento fingitur. Præterea, cum re vera in corpore Christi nulla sit facta mutatio substantialis, nec nova dependentia aut præsentia, non potest fingi transubstantiatio cibi in ipsam.

8. Alterum extremum est aliorum, qui dicunt illam non fuisse veram comestionem, sed apparentem, qualis est Angelica in corporibus assumptis. Hoc enim exemplo utitur Augustinus, locis citatis, præsertim in illo de Mirabilibus Script. Sed hoc etiam, simpliciter loquendo, verum non est, propter rationem factam, scilicet, quia alias illa comestio non fuisset verum ac sufficiens vitæ signum.

9. *De ratione comestionis quid sit.* — *Differentia inter comestionem Angeli et corporis Christi gloriosi.* — Imprimis ergo dicendum est non esse de ratione veræ comestionis ut cibum digeratur vel convertatur in substantiam comedentis. Nam hoc esset comestionem cum nutritione confundere, cum tamen nutritio sit quid posterius, et separari possit a vera comestione quæ antecedit. Vere enim dicitur homo comedisse cibum, etiamsi paulo post illum ejiciat integrum atque immutatum. Solum ergo est de ratione veræ comestionis, ut per vitalem actionem et organa vitæ cibum ore sumptus in stomachum trajiciatur. Quod totum fieri potest in corpore glorioso, quia nullam alterationem inquit, sed solam motionem localem, quæ corpori glorioso non repugnat. Neque oportet admodum inquirere quomodo corpus Christi cibum illum ejecit, si in propriam substantiam non convertit. Nam (ut omittam potuisse illum subito consumere, vel in præjacentem materiam resolvere) dici etiam potest, cum Christi corpus esset gloriosum, per dotem subtilitatis potuisse facere ut in stomacho non defineretur, sed absque

ulla resistantia corporis gloriosi in alium locum pro Christi voluntate arbitrioque transiret. Unde fit esse differentiam inter hanc Christi comestionem et Angeli in corpore assumpto. Nam, licet in exteriori motione locali conveniant (revera enim Angelus per corpus assumptum atterit, et dividit cibum, illumque ad interiora transmittit), tamen illa actio Angeli, ut est a corpore, non est actio vitæ, neque ex virtute propriæ formæ talis corporis; et ideo non est vera comestio veritate rei, seu speciæ, licet sit vera veritate significationis, ut dixit D. Thomas hic, art. 3, ad 3, et 1 p., quæst. 51, a. 3, ad 5, et clarius Quodl. 3, a. 5. Tandem ad difficultatem propositam ex dictis etiam patet responsio. Nam comestio proprie non est actus animæ vegetantis, sed potius sentientis, et loco motivæ. Est enim quasi applicatio quædam materiæ, in quam possit virtutem suam exercere facultas nutritiva; et ideo fieri potest in corpore glorioso non ex indigentia, sed ex potestate, ut recte Augustinus et Beda docuerunt.

SECTIO VI.

Utrum in corpore Christi glorioso fuerint omnes facultates animæ sentientis et actiones earum.

1. In his facultatibus tria possunt considerari, organa, scilicet, potentiæ, et actus. Primo igitur de organo nihil est quod addamus, præter dicta in præcedenti sectione et in locis ibi citatis. Constat enim omnia hæc organa et eorum varietatem fuisse necessaria ad integritatem et perfectionem illius corporis.

2. *Potentia sensitiva in corpore Christi glorioso omnes.* — Secundo, de potentiis sensitivis eadem ratio est quæ de vegetativis, et multo major. Quia et habent eandem connexionem naturalem et necessariam cum forma humana informante organa disposita, et non impedita, et perfectiores sunt, minusque repugnant perfectioni corporis gloriosi. Certum ergo est has omnes potentias esse in corpore Christi, neque circa hoc aliquid addendum occurrit iis quæ præcedenti sectione dicta sunt.

3. *Sensationes aliquas in corpore glorioso exercere Christus potest.* — Tertio, de actibus perspicuum est posse Christum exercere actus aliquos animæ sentientis. Quod in genere de beatis docent Theologi, in 4, d. 44; et a fortiori certius est de corpore Christi, quod est primum exemplar et mensura omnium beatorum. Quæ ratio in tota hac materia præ

oculis habenda est. Probatum autem ratione assertio posita. Quia hi actus, cum sint immanentes, perfectionem afferunt, et aliunde non requirunt semper materialem aliquam alterationem, neque indecentiam illi statui repugnantem. Ergo non repugnant illi statui, sed potius ex se maxime decet. Neque est cur omnes illæ facultates sint otiosæ et imperfectæ, cum sint capaces suæ ultimæ perfectionis, quæ in actu secundo consistit, et status ille ordinetur ad obtinendam ultimam perfectionem in omnibus, quoad fieri possit. In quo est magna differentia inter has potentias et animæ vegetantis, quia actiones vegetativæ partis non sunt proprie immanentes, sed transeuntes, et ita per se non pertinent ad intrinsecam perfectionem suarum potentiarum, sed ex accidenti, ut vivens conservari possit. Unde fit ut sint imperfectæ simpliciter, cum sine alteratione materiali non exercentur. Secus vero est in potentiis sensitivis, ut diximus. Et hæc assertio inductione facta in singulis potentiis evidentius constabit.

4. *Actus sensus interioris et appetitus in corpore Christi glorioso locum habent.* — Quarto igitur certissimum etiam est actus interioris sensus vel appetitus sensitivi habere locum in corpore Christi glorioso. Primo, quia in hoc gradu hi sunt perfectiores. Secundo, quia sensus interior non indiget actuali immutatione ab objecto suo, sed potest species conservare, et in absentia etiam objecti operari absque ulla alteratione. Tertio, actus appetitus, præsertim amor et voluptas, si circa objecta honesta versentur, perfecti sunt, et valde convenientes humanæ naturæ. Unde Greg. Naz., orat. 40 in laudem Cæsarii fratris, agens de anima beata ejusque voluptate, subdit: *Cum cognatam carnem receperit, eam quoque ad gloriæ cælestis hæreditatem secum admittet, et quemadmodum ob naturæ conjunctionem ærumnarum ipsius particeps fuerat, sic etiam jucunditates suas cum ipsa communicabit, totum videlicet corpus in se ipsam assumens.* Quæ fere verba retulit Anastasius Nicæn., l. Quæstionum sanctæ Scripturæ, quæst. 87, et similia habet Anselm., l. de Similitud., c. 57. Addo vero, quamvis hi affectus in nobis fiant cum aliqua corporis alteratione, tamen in illo corpore glorioso, ubi anima perfecte dominabitur, nullam fore necessariam alterationem. Quod si oportuerit fieri motionem aliquam vel spirituum vitalium, vel sanguinis, aut alterius humoris, ea fiet sine alteratione propria cum sola locali mu-

tatione. Sunt ergo actus harum potentiarum in corpore glorioso, non quidem omnes illi qui possunt esse in iis potentiis; aliqui enim includunt malum aliquod, vel carentiam boni convenientis, ut sunt tristitia, dolor, turpis voluptas, et similes; sed ii tantum qui decentes sunt, et consentanei gloriæ ac statui beatorum. An vero ii actus possint versari aliquo modo circa Deum, et esse supernaturales in substantia, vel tantum in modo, quæstiones sunt communes corpori glorioso et mortali; et ideo non sunt tractandæ hoc loco, sed in prima secundæ; attigimus autem illas in priori tomo.

5. *Motus progressivus in corpore Christi glorioso.* — Quinto, hinc etiam est certum, actum potentiæ loco motivæ convenire corpori Christi glorioso. Quod in Evangelio habemus expressum. Sæpe enim de Christo post resurrectionem dicitur ambulasse, ingressum esse, et similia, quæ motum localem etiam progressivum significant. Ratio vero est, quia hic motus oritur ex appetitu et phantasia, si organa corporis sint disposita; sed ostensum est in Christo esse actus appetitus et phantasiæ, et corporis organa esse integra et disposita. Neque obstat quod potuerit corpus Christi moveri alio supernaturali modo per dotem agilitatis (ut infra videbimus), scilicet, vel transeundo ab extremo ad extremum sine medio, vel transeundo per medium, non motu progressivo, sed veluti simplici impetu, ut quando ascendit in cælum; nihil, inquam, hoc obstat, nam potestas supernaturalis non excludit naturalem, et usus illius non est necessarius, sed voluntarius; et ideo potuit Christus utraque uti suo arbitrio. Decuit autem ut interdum uteretur virtute motiva naturali, ad veram resurrectionem ostendendam. Existimari enim posset phantasma, si semper supernaturali modo appareret ac moveretur.

6. Sexto, hinc etiam fit actum loquendi interdum fuisse in corpore Christi glorioso. Hic enim licet aliquo modo sit ab anima rationali, ut a principali motore ac gubernatore, proxime tamen tribuitur animæ sensitivæ, quatenus proxime procedit ab appetitu, et phantasia per organa corporis. De hoc ergo actu etiam habemus expressa testimonia in omnibus ultimis capitibus Evangeliorum, quæ intelligenda sunt de vera locutione, propter ea quæ adduximus de vera comestione. Unde eadem est ratio hujus assertionis quæ præcedentis, quia vera locutio ex parte ani-

mæ procedit ex apprehensione et appetitu; ex parte vero corporis, requirit vitalia organa ad usum loquendi accommodata ac disposita; sed hæc omnia sunt in corpore Christi glorioso; ergo.

7. *Objectio.* — *Responsio.* — *Erit in gloriosis corporibus vox et laus divina, etiam corporalis.* — Dices, ad locutionem etiam requiri aerem, ut eo percusso sonus efformetur; sed hic non est in corpore Christi glorioso; ergo neque potest esse sonus aut vox. Respondetur imprimis, hanc difficultatem non habere locum in Christo, quamdiu in terra post resurrectionem conversatus est, de quo tempore Evangelia loquuntur; tunc enim eodem modo poterat aerem emittere et attrahere, sicut et nos. Quia ex parte corporis ejus erat eadem facultas et virtus activa; et ex parte aeris eadem propinquitas et dispositio. Procedit ergo difficultas posita in corpore Christi existente supra cælum, ubi aere non circumdatur. Neque enim negandum est quin ibi etiam vocem formare possit; esset enim magna imperfectio corporum beatorum, si non possent invicem loqui et conversari, et non solum mente, sed etiam voce Deum laudare, juxta illud Psal.: *Exultabunt Sancti in gloria, letabuntur in cubilibus suis; exaltationes Dei in faucibus eorum.* Ita enim legunt hebræa et græca; ita quoque legit Arnob., et legisse videtur Augustinus, qui ea verba interpretatur de Sanctis qui non sibi placent, nec sibi tribuunt quod boni sint, sed illum laudant, a quo acceperunt quod sunt, quod in hoc sæculo inchoatur, consummatur autem in beatitudine. Eundem etiam sensum reddere potest communis lectio: *Exultationes Dei in faucibus eorum.* Proprie enim *exultationes Dei* dicuntur quæ sunt a Deo, et quæ ex illius amore ac laude oriuntur, et hæc dicuntur esse in faucibus, quando ita cor in Deo exultat, ut fauces ad linguam in Dei laudem moveat. Unde Basilius, exponens hæc verba: *Exultationes* (inquit) *hic hymnodias et psalmodias dicit; et Theodoretus: Sancti in gloria divina beneficia prædicant, horum causam celebrantes.* Et eodem modo exponit Gregor., l. 8 Moral., c. 31, illa verba Job 8: *Donec impleatur os tuum risu, et labia tua jubilo: Bene* (inquit) *os risu impleri dicitur, et labia jubilo, quia in illa æterna patria, cum iustorum mens in exultationem rapitur, lingua incantum laudis elevatur.* Et Iren., l. 5 Cont. hæc., cap. 8, tractans illa verba ad Rom. 8: *In quo clamamus Abba Pater: Si pignus* (in-

quit) *habentes clamamus Abba Pater, quid fiet, quando resurgentes a facie ad faciem videbimus eum? Quando omnia mebra affluenter exultationis hymnum protulerint?* Quæ verba usurpavit etiam Augustinus, l. 22 de Civ., c. 30. Erit ergo in gloriosis corporibus vox et divina laus, etiam sensibilis; multo ergo magis in corpore Christi.

8. *Formatio vocis et loquelæ a corporibus beatorum in celo fieri quomodo possit.* — *Objectio.* — *Responsio.* — *Sonus et vox formari a corporibus gloriosis sine aeris impulsione et repercussione non potest.* — Neque obstat difficultas posita, quia (ut notavit D. Th., in 2, d. 2, q. 2 art. 2, ad 5; et in 4, d. 44, q. 2, art. 1, quæst. 4) ad formandam vocem non est necessarius externus aer, qui trahatur vel expellatur, sed sufficit internus, qui est in humano corpore. Hujusmodi enim aer (ut supra diximus) etiam est in corpore glorioso in pulmone, et in aliis interioribus partibus corporis, quæ neque alio corpore replentur, neque vacuæ esse debent. Potest ergo beatus formare vocem, mittendo aerem per asperam arteriam usque ad os, ibique lingua, labiis et aliis organis illum refrangendo in palato. Dices: quomodo potest solo aere in corpore incluso vox formari? Oportebit enim aliquem locum interiorum partium corporis vacuum relinqui, dum aer ad formandam vocem impellitur. Responderi potest ex D. Thoma supra, ad formationem vocis non esse necessariam expulsionem et attractionem aeris. Cujus signum est, quia dum homo respirat, non potest vocem formare. Sed licet verum sit non esse necessariam aeris expulsionem extra os, neque attractionem aeris extrinseci, tamen intelligi non potest quod fiat sonus et vox, quin aer impellatur et repercutiatur; non potest autem aer impelli quin aliunde expellatur, quia impulsus ille fit per motum localem. Dicendum igitur est expelli quidem aerem aliquibus partibus interioribus corporis, illas tamen non manere vacuas, quia statim illic succedit alius aer existens in partibus propinquis, vel per rarefactionem, quæ non videtur repugnare aeri, etiam si sit intra corpus gloriosum, quia non est pars ejus; vel certe per solum motum localem, et quasi circulum quemdam totius aeris exeuntis, et subintrantis, secundum diversas partes suas, in diversas partes corporis. Quod facile intelligi potest in corpore glorioso, tum propter subtilitatem ejus, unde fit ut aer, qui est in illo, facile possit quaslibet partes ejus pene-